

Naar een nieuwe New Deal onder Obama?

Het Amerikaans imperialisme zinkt weg in een diepe economische crisis die steeds meer doet denken aan de Grote Depressie van de jaren 1930. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat er van alle kanten stemmen opgaan voor “een nieuwe New Deal”.¹ De regering van Obama, die in januari aantreedt², bereidt al een programma voor ter waarde van 850 miljard dollar, gespreid over twee jaar, om het land uit de diepe economische afgrond te halen.³

Iedereen ter linkerzijde zal de kans op een nieuwe New Deal op gejuich onthalen, het zou immers de zwaar getroffen werkende bevolking enige verlichting bieden. Maar er rijzen toch een aantal belangrijke vragen. Wat zijn de echte vooruitzichten voor een nieuwe New Deal in de Verenigde Staten vandaag? Is een nieuwe New Deal het antwoord op de huidige economische crisis? Welke houding moet links aannemen? Een volledige analyse van alle aspecten zou ons te ver leiden. We zullen ons beperken tot enkele punten die een licht kunnen werpen op de uitdagingen die voor ons liggen.

De eerste New Deal mikte niet eens op het herstel van de economie door meer overheidsuitgaven. In de jaren dertig werd daar nauwelijks aan gedacht. Het ging in hoofdzaak om ad hoc reddingsmaatregelen of schuldovertnames, die voornamelijk de ondernemingen een duwtje in de rug moesten geven, gekoppeld aan tewerkstellingsprogramma's. Het leeuwenaandeel van de aanvankelijke uitgaven ging naar reddingsoperaties. Alvin Hansen, de belangrijkste vroege navolger van Keynes in de VS en econoom aan Harvard, gaf in 1941 volgende uitleg in zijn *Fiscal policy and Business Cycles*: “Voor het grootste deel werkte de federale regering [tijdens het New Deal-tijdperk] een reddingsprogramma uit en niet zozeer een programma van positieve expansie. Het programma voorzag in de herfinanciering van de schulden van de steden en het platteland, de wederopbouw van de verzwakte kapitaalstructuur van de banken en steun voor de failliete of zo goed als failliete spoorwegen... De Reconstruction Finance Corporation, de Home Owners' Loan Corporation en de Farm Credit Administration pompten 18 miljard dollar in deze reddingsoperaties. De federale regering sprong in de bres en ondersteunde de zwaar getroffen overheden van de staten, steden en gemeenten – ook dat was een reddingsoperatie... Dat een operatie van deze omvang nodig was, was uiteraard te wijten aan het feit dat de depressie tegen het begin van 1933 een nooit geziene diepte had bereikt... Onder dergelijke omstandigheden droogt de economie op als een spons. Hoge regeringsuitgaven met het oog op een stijging van het welvaartspeil worden echter door de spons zelf opgezogen. De uitgaven lijken een verspilling. Dat is de reddingsoperatie. Alleen wanneer de economie weer volkomen vlot is, kan meer steun hogere inkomens genereren. Een diepe depressie noodzaakt enorme reddingsuitgaven voordat een proces van economische expansie op gang kan komen.”⁴

De federale uitgaven voor openbare werken – in de volksmond zo goed als synoniem geworden van New Deal – namen van 1929 tot 1938 bijna elk jaar toe (zie tabel 1). En toch bereikten de totale regeringsuitgaven voor openbare werken pas in 1936 weer het niveau van 1929. Dat was te wijten aan een daling van de uitgaven van de staats- en lokale overheden, die het federale werk teniet deden. In het begin hadden die overheden op de economische ineenstorting gereageerd met stijgende uitgaven voor openbare werken. Maar na een paar jaar waren hun bronnen grotendeels opgedroogd en zakten hun uitgaven tot onder het peil van 1929. Tegen 1936 bedroegen ze minder dan de helft. Bijgevolg, zegt Hansen, “deed de federale regering” tijdens het grootste deel van de tienjarige depressie “niet meer dan een handje toesteken om het terugtrekkende tij tegen te houden”. Ondanks een stijging van de federale uitgaven voor openbare werken van bijna 500 % stegen de totale regeringsuitgaven in die periode maar met 12 % en dat volstond niet om heel de economie weer op gang te trekken.

Het was pas in de latere depressiejaren dat de nadruk doorslaggevend verschoof van reddingsoperaties naar tewerkstellingsprogramma's en andere maatregelen die rechtstreeks de werkende klasse ten goede kwamen. Deze periode, die uitmondde in de verpletterende verkiezingsoverwinning van Roosevelt in 1936, wordt door historici "de tweede New Deal" genoemd. Het was het tijdperk van de Works Progress Administration onder leiding van Harry Hopkins, naast andere progressieve programma's en maatregelen zoals werkloosheidssteun, sociale zekerheid en de Wet Wagner (die de jure het recht op organisatie toekende). Deze stappen werden mogelijk gemaakt door de grote "revolte van onderuit" van de georganiseerde arbeidskrachten in de jaren dertig.⁵ Het WPA spendeerde 11 miljard dollar en stelde 8,5 miljoen arbeidskrachten tewerk. Het financierde de bouw van wegen, snelwegen en bruggen. Maar het deed nog heel wat meer. Het federale schoollunchprogramma bijvoorbeeld ging van start met WPA-geld. Want inderdaad, wat het WPA onderscheidde van andere tewerkstellingsprogramma's was dat het de jobs creëerde waaraan de maatschappij op alle terreinen behoefte had en die gebruik maakten van bestaande vaardigheden. De WPA financierde ook meer dan 225.000 concerten, betaalde artiesten om muurschilderingen te maken en acteurs om toneelproducties op te zetten.⁶

Tabel 1. Uitgaven voor openbare werken (in miljoen dollar) 1929-1938

Jaar	Federale openbare werken + steun aan lokale eenheden	Openbare werken van de staats- en lokale overheden	Totaal
1929	357	2.952	3.309
1930	445	3.288	3.733
1931	540	2.884	3.424
1932	590	1.949	2.539
1933	785	1.133	1.918
1934	1.266	1.208	2.474
1935	1.433	1.125	2.548
1936	2.180	1.316	3.496
1937	1.938	3.391	3.329
1938	2.099	1.612	3.711

Bron: Alvin H. Hansen, *Fiscal Policy and Business Cycles* (New York: W.W. Norton, 1941), p. 86.

Niets daarvan was conform de latere regels van de Keynesiaanse economie. Eind 1937 was de New Deal-regering van Roosevelt nog steeds niet afgestapt van haar doel – een federale begroting in evenwicht. Zelfs te midden de Grote Depressie bleef het voor minister van Financiën Henry Morgenthau Jr. een kerndoelstelling. Bijgevolg hield de regering de knip op de federale beurs en verminderde de begrotingsuitgaven voor de belastingjaren 1937 en 1938. Ondertussen ging in het belastingjaar 1936 het nieuwe sociale zekerheidsprogramma dat in 1935 was goedgekeurd, van start. De werkers werden belast volgens een regressief belastingsysteem en er mocht tot 1941 geen ouderdomsbijstand uitbetaald worden. Dit alles had een enorm deflatie-effect.⁷

Deze en andere tegenstellingen bereikten een hoogtepunt in de recessie van 1937-38, toen het herstel dat in 1933 was ingezet, plotseling tot stilstand kwam. De werkloosheid sprong van 14 naar 19 %. Alleen een zich verder uitdiepende economische stagnatie slaagde erin de regering Roosevelt te doen afstappen van een federaal begrotingsevenwicht. In de plaats stemde de regering zich af op de strategie van de voorzitter van de raad van bestuur van de Federal Reserve, Marriner Eccles. Deze promootte overheidsuitgaven en een begrotingstekort om de economie uit het slop te helpen. De nieuwe maatregelen waren

in overeenstemming met de publicatie van *An Economic Program for American Democracy*, ondertekend door Richard V. Gilbert, George H. Hildebrand Jr., Arthur

W. Stuart, Maxine Y. Sweezy, Paul M. Sweezy, Lorie Tarshis en John D. Wilson – een groep jonge economen van Harvard en Tufts, vertegenwoordigers van de Keynesiaanse revolutie. Hun werk was een bestseller in Washington D.C. en werd onmiddellijk de intellectuele “achteraf-verdediging” van het economisch expansiebeleid van 1938-39.⁸

Desondanks volstonden de nieuwe stimuleringsmaatregelen niet om de toenmalige oorzaken van de depressie te counteren. Wat de kapitalistische economie redde, was de Tweede Wereldoorlog. “De Grote De-pressie van de jaren dertig, zo schreef John Kenneth Galbraith, eindigde nooit. Ze loste enkel op in de grote mobilisatie van de jaren veertig.”⁹

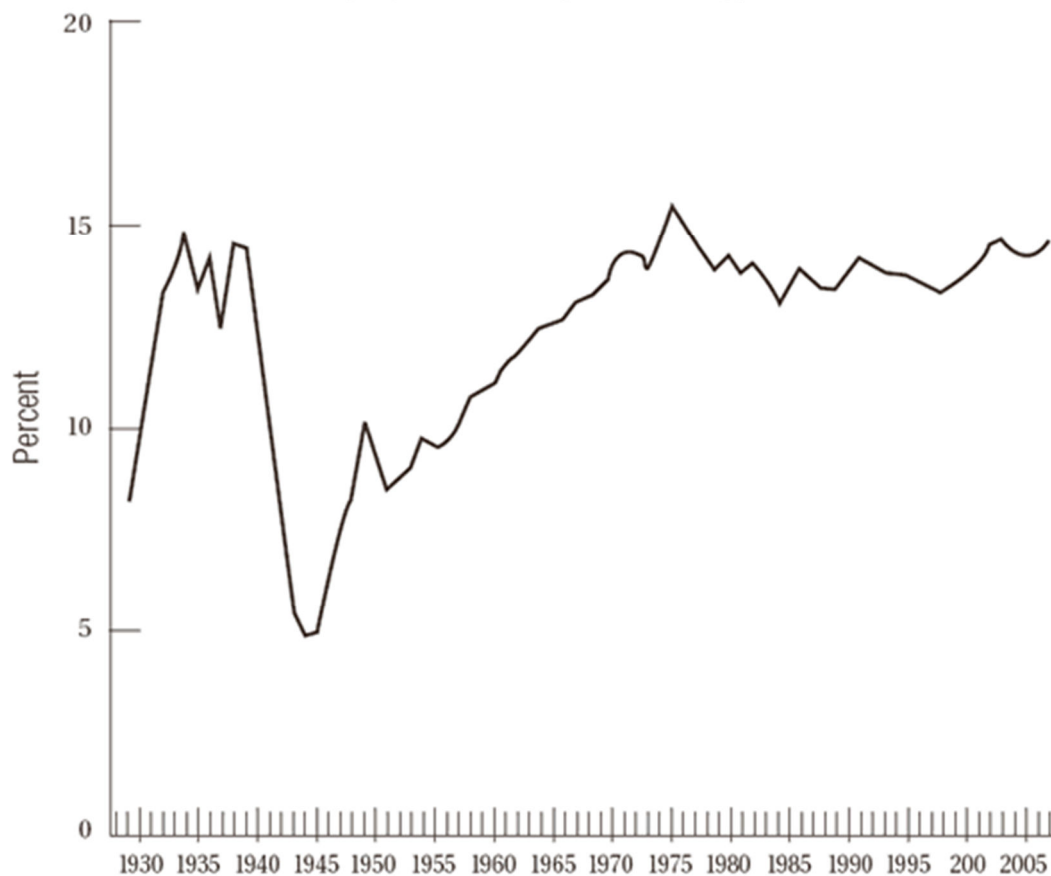
Maar hier rijzen nieuwe vragen. Paul Baran en Paul Sweezy vroegen zich in 1966 in *Monopoly Capital* af: “Hoe komt het dat zo’n toename [van de overheidsuitgaven] gedurende heel die periode van de depressie geen resultaat opleverde? Waarom bereikte de New Deal niet wat

– zoals de oorlog bewees – binnen bereik lag? Het antwoord op die vragen is dat, gezien de machtsstructuur van het Amerikaans monopoliekapitalisme, de stijging van de niet-militaire [regerings-]uitgaven tegen 1939 haar uiterste grenzen had bereikt. De krachten die zich verzetten tegen een verdere toename, waren te sterk.”

Hun stelling dat de niet-militaire regeringsuitgaven hun uiterste grenzen hadden bereikt, was in de eerste plaats van toepassing op het totaal van de niet-militaire overheidsuitgaven, uitgedrukt in percentage van het bruto binnenlands product (bbp). Dat bedrag vertegenwoordigt bijna de volledige rechtstreekse bijdrage van de regering aan het welzijn van de bevolking en omvat onderwijs, wegen en snelwegen, gezondheidszorg, water en elektriciteitsvoorzieningen, handel, milieubeheer, ontspanning, politie en brandweer, rechtbanken, gevangenen, wetgevers, de uitvoerende macht enzovoort. Tegen 1939, betoogden Baran en Sweezy, hadden al deze cruciale elementen van de regering samen, gezien de machtsstructuur van het Amerikaans monopoliekapitalisme, hun maximum aandeel in het bbp bereikt.¹⁰

Het is frappant hoe de stelling van Baran en Sweezy over het plafond van de regeringsuitgaven in de periode van veertig jaar sinds zijn formulering, steeds weer bevestigd werd (zie grafiek 1). De (niet-militaire) uitgaven van de regering voor verbruik en investeringen stegen in 1938 tot 14,5 % van het bbp (14,4 % in 1939). De enorme stijging van de militaire uitgaven tijdens de Tweede Wereldoorlog deed ze tijdens de jaren veertig weer dalen. In de jaren vijftig, zestig en in het begin van de jaren zeventig wonnen ze weer terrein. Ze bereikten hun hoogste punt – 15,5% van het nationaal inkomen – in 1975 (in 1976 vielen ze terug tot het tweede hoogste niveau van 14,9 %) en stabiliseerden op ongeveer 14 % vanaf de late jaren zeventig tot nu. In 2007 bedroegen de nietmilitaire uitgaven van de regering voor consumptie en investeringen 14,6 % van het BBP, dat is bijna hetzelfde niveau als in 1938-1939!

Grafiek 1. Niet-militaire regeringsuitgaven (van de federale regering, de overheid van de afzonderlijke staten en de lokale overheden) voor verbruik en bruto investeringen, 1929-2007 (in % van bbp)

Bronnen: Bureau of Economic Analysis, *National Income and Products Accounts*, Tabel 1.1.5. Gross Domestic Product, en tabel 3.9.5. Government Consumption Expenditures and Gross Investment.

De redenen liggen voor de hand. Voorbij een zeker minimum botsen de belangen van de vastgoedsector met sociale huisvesting, de privégezondheidszorg en het medisch personeel verzetten zich tegen openbare gezondheidszorg, verzekeringsmaatschappijen tegen openbare verzekeringsprogramma's, het privéonderwijs tegen het openbaar onderwijs enzovoort. De grote uitzonderingen zijn door de regering betaalde snelwegen en gevangenissen en ook de militaire uitgaven. "We kunnen dit verduidelijken, schreven Baran en Sweezy, door twee begrotingsposten samen te beschouwen, laten we zeggen huisvesting en gezondheidszorg. Maar weinig mensen zijn gekant tegen een bescheiden sociaal huisvestingsprogramma en uiteraard is zowat iedereen voorstander van op zijn minst voldoende uitgaven voor gezondheidszorg om epidemieën onder controle te houden. Maar voorbij een zeker punt begint in beide gevallen het verzet de kop op te steken, eerst van de vastgoedsector tegen sociale huisvesting en van het medische beroep tegen openbare gezondheidszorg. De vastgoedsector heeft echter geen speciale redenen om zich te kanten tegen gezondheidszorg en artsen hebben geen speciale redenen om protest aan te tekenen tegen sociale huisvesting. En toch, zodra ze zich verzetten tegen een verdere stijging van de uitgaven in hun eigen sector, zullen ze al snel inzien dat het in hun beider belang is hun krachten te bundelen en samen op te komen tegen nog meer sociale huisvesting en openbare gezondheidszorg. Het verzet tegen elke begrotingspost afzonderlijk wordt dus sneller opgebouwd wanneer je twee onderdelen samen beschouwt en nog het snelst van al voor een toename van de uitgaven over heel de lijn van de begroting. Figuurlijk gesproken zouden we kunnen zeggen

dat bij één onderdeel het verzet groeit in verhouding tot het toegenomen bedrag, terwijl bij het geheel het verzet groeit in verhouding tot het kwadraat van de toename.”¹¹

Het feit dat het plafond van de regeringsuitgaven in het Amerikaanse systeem eerder een politieke dan een economische grens is, wordt aangetoond door de verschillende uitgavenniveaus als onderdeel van het bbp van ontwikkelde kapitalistische landen. Tabel 2 biedt vergelijkende gegevens van de landen van de G-7 plus Zweden voor 2007. De to-tale regeringsuitgaven (kolom 1) omvatten (a) rechtstreekse aankopen door de regering, die rechtstreeks bijdragen aan de totale vraag, en (b) uitgaven die het inkomen en het kapitaal binnen de economie herverdelen, zoals interestbetalingen, uitkeringen van de sociale zekerheid, subsidies aan de landbouw en investeringen.

De regeringsuitgaven voor finaal verbruik (kolom 2) vormen de grootste component van het aandeel van de regeringsuitgaven in kolom 1, en omvatten ook de militaire consumptie. De uitkeringen voor de sociale zekerheid (kolom 3) omvatten het geheel van de sociale zekerheidschema's voor de gemeenschap in zijn geheel en zijn de belangrijkste component van de uitgaven voor sociaal welzijn. De gegevens over de militaire uitgaven (kolom 4) komen uit de Military Expenditure Database van het Stockholm International Peace Research Institute (gegevens van 2006). (Nota: kolommen 2, 3 en 4 zijn samen niet gelijk aan kolom 1, maar tonen afzonderlijke bestanddelen ervan. Andere niet inbegrepen bestanddelen van de totale regeringsuitgaven zijn on-der andere kapitaalopbouw, interestbetalingen en andere uitkeringen.)

Uit deze cijfers blijkt duidelijk dat de Verenigde Staten het laagste be-drag aan finaal verbruik (met inbegrip van de militaire consumptie), uitgedrukt in percentage van het bbp, vertonen en het bijna laagste aan regeringsuitgaven en sociale zekerheidsuitkeringen, uitgedrukt in percentage van het bbp. De VS besteden ook een groter aandeel van het nationaal inkomen aan Defensie. De Amerikaanse regeringsuitgaven voor verbruik, met aftrek van de militaire consumptie, bedroegen in 2007 slechts 11,8 % van het bbp. Hieruit blijkt duidelijk dat de VS nog over heel wat ruimte beschikken om de niet-militaire uitgaven en de sociale zekerheidsuitkeringen uit te breiden. Het plafond van soortgelijke uitgaven als onderdeel van het nationaal inkomen is eerder een weerspiegeling van de machtsstructuur van de Amerikaanse maatschappij, met inbegrip van de relatief zwakke organisatie van de arbeidsbeweging en de relatieve sterkte van het grootkapitaal. De VS zijn ondanks hun formeel democratische karakter stevig in handen van een geldoligarchie, wellicht de machtigste klasse aan de macht in de geschiedenis.

Tabel 2. Keuze uit de bestanddelen van de regeringsuitgaven van de landen van de G-7 plus Zweden (in % van bbp, 2007)

	Regerings- uitgaven*	Finaal verbruik**	Sociale Zekerheids- uitkeringen	Militaire uitgaven
Zweden	52,6	25,9	15,3	1,5
Frankrijk	52,4	23,1	17,4	2,4
Italië	48,5	19,8	17,3	1,8
Ver. Koninkrijk	44,6	21,6	12,8	2,6
Duitsland	43,9	18,0	17,3	1,3
Canada	39,3	19,3	9,9	1,2
VS	36,6	16,0	12,1	4,0
Japan	36,0	17,7	11,4	1,0

*** OESO-gegevens voor Canada, Japan en de VS voor 2006.**
**** Finaal verbruik omvat ook de militaire consumptieuitgaven.**

Bronnen: (kolommen 1-3)OECD, OECD in Figures (OECD: Parijs, 2008), p. 57-58; (kolom 4) Stockholm International peace Research institute, SIPRI Military Expenditure Database, <http://www.sipri.com>.

Dit alles kan niet losgekoppeld worden van de rol van de VS als imperialistische macht en het effect daarvan op de binnenlandse machtsstructuur. De door het Office of Management and Budget bevestigde militaire uitgaven voor 2007 bedroegen 553 miljard dollar (4 % van het BBP), terwijl de huidige Amerikaanse militaire uitgaven tot 1 biljoen dollar gestegen zijn (7,3 % van het BBP). De federale uitgaven voor niet-militair verbruik en investeringen bedroegen in 2007 volgens het Bureau of Economic Analysis minder dan de helft van de federale regeringsuitgaven voor militair verbruik en investeringen.¹²

Ons betoog is dan ook heel eenvoudig. Aangezien het politieke plafond van de Amerikaanse niet-militaire uitgaven, uitgedrukt in % van het BBP, al meer dan zeventig jaar standhoudt, is het ondanks een relatief progressieve regering en de ergste economische crisis sinds de Grote Depressie, onwaarschijnlijk dat daar verandering in zal komen zonder een massale strijd, zonder een strijd die op sociaal vlak voor veranderingen zorgt. Zelfs de grootste milieucrisis in de geschiedenis van de beschaving, die al het leven op aarde bedreigt, zal wellicht niet leiden tot een afdoende reactie van de regering als het Amerikaanse systeem niet grondig op zijn kop wordt gezet. De krachten die de nietmilitaire regeringsuitgaven tegenhouden, zijn te sterk en kunnen alleen door een massale opstand tot andere gedachten gebracht worden.

Natuurlijk zouden we uit de geschiedenis van het Amerikaans kapitalisme sinds de Tweede Wereldoorlog kunnen afleiden dat de machthebbers in deze hachelijke omstandigheden hoogstwaarschijnlijk hun toevlucht zouden nemen tot een buitengewone toename van de militaire uitgaven in een poging om de economie weer op gang te trekken. Dat de regering van Obama al plannen in die richting heeft aangekondigd – het huidige oorlogsbudget handhaven en de oorlog in Afghanistan nog uitbreiden – versterkt alleen maar die bezorgdheid.¹³ Daarom is het absoluut noodzakelijk dat links zijn verzet tegen het militarisme opdrijft en eist dat de beschikbare fondsen aangewend worden ten voordele van de Amerikaanse burgers.

Hoe dan ook is het idee dat in de huidige omstandigheden militaire uitgaven een doeltreffende economische stimulans zouden kunnen zijn, eerder twijfelachtig, zelfs voor bepaalde delen van de regerende klasse. Om te beginnen hebben de militaire uitgaven al het niveau van “actieve oorlog” bereikt en maken ze de helft (of meer) uit van de militaire uitgaven op wereldvlak. Een soortgelijke militaire heerschappij is alleen terug te vinden in het oude Rome. We zijn nu niet in 1939-41, toen de Amerikaanse militaire uitgaven zo goed als van nul moesten vertrekken. Als de VS nu de militaire uitgaven zouden verdubbelen of verdriedubbelen, zou dat betekenen dat ze twee of drie keer zoveel zouden uitgeven aan oorlog of oorlogsvoorbereiding als de rest van de wereld (in de veronderstelling dat andere landen hun huidige militaire uitgavenniveau aanhouden). Dat zou politiek heel moeilijk liggen: op wereldvlak omdat de andere belangrijke machten waarmee de VS moeten samenwerken al gealarmeerd zijn door het Amerikaanse unilateralisme en op binnenlands vlak omdat zelfs de nieuwsmedia, de schoothond van de VS, moeilijk zouden kunnen uitleggen waarom er nog meer economische middelen moeten afgeleid worden naar het militarisme terwijl de levenskwaliteit voortdurend afbrokkelt.

En misschien nog het belangrijkste: economen – zelfs de mainstream economen – hebben het idee, dat stijgende militaire uitgaven doeltreffend het economische evenwicht zouden stimuleren, weerlegd. Volgens hen hebben marginale toenames van de uitgaven voor defensie veel minder een positief effect op de tewerkstelling dan de meeste niet-militaire uitgaven. Dat komt

door de intensief technologische aard van de moderne militaire uitrusting en het feit dat een heel groot deel van de aankopen in het buitenland gebeurt.

Bijgevolg zou een verdubbeling van de militaire uitgaven vooral de kans op grotere en globalere oorlogen doen toenemen en kunnen leiden tot de vernietiging van de menselijke beschaving. C. Wright Mills schreef in dit verband: “de onmiddellijke oorzaak van de Derde Wereldoorlog is de militaire voorbereiding ervan.”¹⁴ Zelfs leden van de klasse aan de macht kunnen in een tijdperk van nucleaire proliferatie terugschrikken voor de dreiging van een groeiende zucht naar oorlog en oorlogsvoorbereiding als redmiddel uit de crisis.

Als wij hierin gelijk hebben, en dat hopen wij, dan zullen de meeruitgaven van de regering in antwoord op deze crisis alleen op het niet-militaire vlak gebeuren. In het begin zullen deze meeruitgaven in eerste instantie aangewend worden voor reddingsoperaties en schuldovernames. Die reddingsoperaties, die van levensbelang zijn voor het kapitaal, zullen gewettigd worden door kleinere programma's voor openbare werken, die rechtstreeks de bevolking ten goede komen. De globale toename van de regeringsuitgaven zal hoofdzakelijk tijdelijk zijn, het zullen eerder investeringsmaatregelen zijn dan een permanente toename van de regeringsuitgaven. Hoewel die toenames in begrotingstermen wellicht enorm zullen lijken, zullen ze naar alle waarschijnlijkheid nauwelijks de dalingen in de consumptie, de investeringen en de uitgaven van de staats- en lokale overheden compenseren.

Nu de wereldeconomie opdroogt als een spons, zal een groot deel van de regeringsuitgaven die bedoeld zijn om een hoger inkomensniveau te genereren, waarschijnlijk opgeslorpt worden door de spons zelf, zoals dat in 1930 ook het geval was. Het zichtbare effect zal dus miniem zijn. Bijgevolg zal het herstel uitblijven en zal de door stagnatie en financiële herstructurering geplaagde economie zwak blijven.¹⁵

We kunnen een terugkeer verwachten naar het soort sociale programma's uit de “echte” of tweede New Deal, en als ze er al komen, zal het in elk geval later zijn, na de aanvankelijke reddingsoperaties. Bovendien zal het maar in aanzienlijke mate gebeuren als er een revolutie komt van onderuit die minstens vergelijkbaar is met die van het midden van de jaren dertig. De feniks van de arbeid moet oprijzen uit zijn as. Enkel een zeer radicale wijziging in het Amerikaanse beleid als gevolg van een vloedgolf van onderuit zal in staat zijn het plafond van de niet-militaire regeringsuitgaven te verschuiven.

Onder deze omstandigheden is het de specifieke verantwoordelijkheid van links van niet alleen de militante organisatie van de bevolking te bespoedigen maar ook dat soort van verandering af te dwingen die ingaat tegen de logica van het systeem en berust op een uitbreiding van de regeringstussenkomst, wat tastbaar zal bijdragen tot een verbetering van de voorwaarden van diegenen die onderaan de ladder staan.

Om te beginnen moeten onder andere volgende eisen gesteld worden: (1) de regering moet de verantwoordelijkheid op zich nemen voor het creëren van nuttig werk tegen een leefbaar loon voor al wie het nodig heeft en dat beroep doet op bestaande vaardigheden; (2) de werkloosheidsuitkeringen moeten uitgebreid worden, de bestaande beperkingen zijn onaangepast; (3) regeringssteun voor wie gevaar loopt zijn woning te verliezen; (4) de onmiddellijke invoering van een noodprogramma voor huisvesting voor wie dakloos of slecht behuist is (met inbegrip van steun aan huurders en hulp bij het afkorten van hypotheek); (5) de invoering van een echt progressief belastingstelsel, met inbegrip van een vermogensbelasting; (6) uitbreiding van het systeem van voedselbonnen en voedselprogramma's voor de armen alsook andere welzijnsvoorzieningen en gemakkelijker toegang; (7) een nationale ziekteverzekering (een systeem met één betaler) voor heel de bevolking; (8) door de regering gewaarborgde pensioenfondsen; (9) uitbreiding van de sociale zekerheid en afschaffing van de regressieve belastingen; (10) de afschaffing van de wettelijke beperkingen op vakbonden; (11) een verhoging van het federale

minimumloon; (12) de invoering van de 30-urenweek; (13) de invoering van een nationaal programma voor openbaar vervoer; (14) uitbreiding van de openbare communicatiesystemen over heel het land; (15) verhoging van de subsidies voor het openbaar onderwijs en (16) betere milieubescherming conform de ecologische revolutie die noodzakelijk is om de planeet te redden.¹⁶

Uiteraard kan dit alles, gezien de bestaande machtsstructuur van de Amerikaanse maatschappij en het zeventig jaar oude plafond van de niet-militaire regeringsuitgaven (uitgedrukt in % van het bbp), een luchtkasteel lijken. En onze boodschap is dat het dat ook is, tenzij de machtsstructuur van de Amerikaanse maatschappij kan veranderd worden. Alleen een hervormingsgezinde regering, die zo radicaal is dat ze in de context van de bestaande Amerikaanse economische en sociale orde revolutionair lijkt en die het werkterrein van de kapitalistische markt fundamenteel inperkt, maakt enige kans om de levensvoorwaarden van de meeste mensen substantieel te verbeteren. Het hoeft geen betoog dat zo'n strijd alleen kan slagen als de mensen ook kunnen vechten voor echte doelstellingen die hun leven onmiddellijk en tastbaar zullen verbeteren.

Dat succes kan alleen bereikt worden doorheen een enorme klassenstrijd van onderuit. Ook als we de overwinning behalen, zal dat niet, en wij herhalen het, zal dat niet de kwalen van het kapitalisme uitroeien, noch de gevaren die het kapitalisme vertegenwoordigt voor de wereld en de mensen. Uiteindelijk is er geen echt antwoord tenzij dit: we moeten het kapitalistisch systeem steen per steen afbreken en de hele maatschappij heropbouwen volgens socialistische principes. Dat zal de grote meerderheid van de bevolking ongetwijfeld leren in de loop van de vele strijdbewegingen voor een meer gelijkwaardige, menselijke, collectieve en leefbare wereld. Ondertussen wordt het tijd dat we beginnen met de organisatie van het verzet tegen het door de regerende klasse opgelegde plafond van de niet-militaire regeringsuitgaven en het sociaal welzijn in de Amerikaanse maatschappij.

21 december 2008

John Bellamy Foster is redacteur bij *Monthly Review* en professor sociologie aan de universiteit van Oregon. Hij is samen met Fred Magdoff co-auteur van *The Great Financial Crisis: Causes and Consequences*¹⁷ (Monthly Review Press, januari 2009) en auteur van vele andere werken.

Rovert W. McChesney is professor aan de universiteit van Illinois in Urbana-Champaign, meer bepaald in het departement Communicatie. Zijn leerstoel wordt gesponsord door het Guttsellfonds. Zijn meest recente boek is *The Political Economy of Media: Enduring Issues, Emerging Dilemmas*¹⁸ (Monthly Review Press, 2008). De auteurs bedanken Hannah Holleman en Fred Magdoff voor hun medewerking aan dit artikel.

Noten

1. Het is niet de eerste keer dat bij een almaar toenemende stagnatie van het Amerikaanse kapitalisme de kwestie van “een nieuwe New Deal” gesteld wordt. Zie in dat verband Harry Magdoff en Paul M. Sweezy, “A New New Deal?”, *Monthly Review* 33, nr. 9 (februari 1982), p. 1-10. Voor de huidige economische crisis: zie John Bellamy Foster en Fred Magdoff, *The Great Financial Crisis* (New York, Monthly Review Press, 2008).

2. Het artikel dateert van 21 december 2008, nog voor de officiële aantreding van Obama als president.

3. Associated Press, “Obama Team Weighs Up to \$850 billion Economic Jolt”, 18 december 2008.

4. Alvin H. Hansen, *Fiscal Policy and Business Cycles* (New York, W.W. Norton, 1941), p. 85-87.
5. David Milton, *The Politics of Labor: From the Great Depression to the New Deal* (New York, Monthly Review Press, 1982).
6. Harry Magdoff en Paul M. Sweezy, "The Responsibility of the Left", *Monthly Review* 34, nr. 7 (december 1982), p. 6-9; Nick Taylor, *American-Made* (New York, Bantam, 2008); "FDR's New Deal Blueprint for Obama", CBS News, 14 december, 2008, <http://www.cbsnews.com>.
7. Allan H. Meltzer, *A History of the Federal Reserve*, vol. 1 (Chicago: University of Chicago Press, 2003), p. 521; Dean L. May, *From New Deal to New Economics* (New York: Garland, 1981), p. 91-113, 122; Hansen, *Fiscal Policy and Business Cycles*, p. 88. Gedeeltelijk in antwoord op de recessie van 1937 werd de sociale zekerheid gebaseerd op een pay as you go-systeem (naar behoefte).
8. May, *From New Deal to New Economics*, p. 147-48; John Kenneth Galbraith, *Money: Whence It Came, Where it Went* (Boston: Houghton Mifflin, 1995), p. 232-36; Richard V. Gilbert, George H. Hildebrand, Jr., Arthur W. Stuart, Maxine Y. Sweezy, Paul M. Sweezy, Lorrie Tarshis en John D. Wilson, *An Economic Program for American Democracy* (New York, Vanguard Press, 1938). Nog andere auteurs, waaronder Alan Sweezy en Emile Des-pres, werkten mee aan *An Economic Program for American Democracy* maar konden het om verschillende redenen niet ondertekenen, o.a. omdat ze een regeringsfunctie bekleedden. "Interview of Paul M. Sweezy", *The Coming of Keynesianism to America*, red., David C. Collander en Harry Landreth (Brookfield, Vermont, Edward Elgar, 1996), p. 81.
9. John Kenneth Galbraith, *American Capitalism* (Boston, Houghton Mifflin, 1952), p. 69.
10. Paul A. Baran en Paul M. Sweezy, *Monopoly Capital* (New York, Monthly Review Press, 1966), p. 151-61.
11. Baran en Sweezy, *Monopoly Capital*, p. 164.
12. Zie John Bellamy Foster, Hannah Holleman en Robert W. McChesney, "The U.S. Imperial Triangle and Military Spending", *Monthly Review* 60, nr. 5 (oktober 2008): p. 9-13; Bureau of Economic Analysis, *National Income and Product Accounts*, Tabel 3.9.5.
13. "A Fighter Jet's Fate Poses a Quandary for Obama", *New York Times*, 10 december 2008.
14. C. Wright Mills, *The Causes of World War Three* (New York, Simon and Schuster, 1958), p. 85.
15. De andere landen van de G-7 (en Zweden) waarvan sprake in dit artikel, zitten in hetzelfde schuitje en hadden van in het begin hogere regeringsuitgaven (in % van het bbp). Zij zitten evengoed gevangen in de stagnatieval en zouden een toename van de regeringsuitgaven kunnen gebruiken om hun economieën er bovenop te helpen, maar aan de top van hun maatschappij staan machtige klassenkrachten die de omvang en de richting van die uitgaven aan banden leggen.
16. Zie Harry Magdoff en Paul M. Sweezy, "The Coming Crisis and the Responsibility of the Left", *Monthly Review* 39, nr. 2 (juni 1987), p. 5.

17. <http://www.monthlyreview.org/books/greatfinancialcrisis.php>. 18
<http://www.monthlyreview.org/books/politiceconomymedia.php>.